

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus, mis käsitleb ettepanekut Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta seoses teatavate polütsükliliste aromaatsete süsivesinike turuleviimise ja kasutamise piirangutega täiteõlides ja rehvides (nõukogu direktiivi nr 76/769/EMÜ kahekümne seitsmes muudatus).

COM(2004) 98 final — 2004/0036 (COD).

(2005/C 120/07)

22. märtsil 2004 otsustas nõukogu konsulteerida Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteega, vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 95 ülalmainitud teemal.

Põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna osakond, mis oli vastutav komitee vastava töö ettevalmistamise eest, võttis oma arvamuse vastu 21. septembril 2004. Raportööriks oli hr Sears.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee võttis oma 412. plenaaristungil 27.—28. oktoobril 2004 (27. oktoobri 2004. a istungjärgul) vastu, 154 poolt-, 3 vastuhäälega ning erapooletuks jäi 7, järgmise arvamuse.

1. Sissejuhatus

1.1 Polütsüklilised aromaatsed süsivesinikud (PAH) on looduslikult esinevad ained, mis tekivad süsinikku sisaldavate ühendite põlemisel madalal temperatuuril kontrollimata tingimustes. See toimub metsatulekahjude ja vulkaanide korral; inimtegevuse puhul – suitsetamisel, eluasemete kütmisel, energia tootmisel ja fossiilkütuste sõidukites kasutamisel; toidu valmistamisel ja jäätmete põletamisel ning erinevate tööstuslike protsesside tagajärjel. Polütsüklilised aromaatsed süsivesinikud esinevad looduslikul kujul toornaftas ja kivisöes ning olles lihtsalt formeeruvad ja stabiilsed ühendid, kuhjuvad need krakkimise ja destilleerimise varastes staadiumites.

1.2 Niisuguse osalise oksüdeerimisprotsessi tagajärjel tekib erinevate ühendite segunemine seotud küllastamata viie- ja kuueelemendiliste süsinikuühenditega, mis võivad edasi reageerida mis tahes suunas. On tehtud kindlaks ligikaudu 600 struktuuri, millest ainult mõningaid on iseloomustatud või isoleeritud kasutamiseks vahesaadustena. Ühtegi neist ei ole tahtlikult olulises mahus toodetud. Täiendava oksüdatsiooni tagajärjel tekib tahm (s.t süsiniku eba puhtad osakesed), millega polütsüklilisi aromaatsed süsivesinikke sageli seostatakse.

1.3 Kuna polütsüklilised aromaatsed süsivesinikud esinevad alati eristamata rühmades, ei ole neile iseloomulike omaduste kindlaksmääramine kerge (mistõttu need on üldiselt väheolulised). Siiski, kuna neist osade puhul võib täheldada kantserogeenset toimet loomadele, on mõistlik liigitada need segud võimalike inimestele kantserogeensete segude hulka. Seetõttu on töökeskonna ohutuse tagamiseks vajalik teostada õlide ja mõningate muude polütsüklilisi aromaatsed süsivesinikke sisaldavate valmististe ohu- ja turvamärgistamine ning tagada nende vastav käitlemine. Protsesse, mille käigus polütsüklilised aromaatsed süsivesinikud tõenäoliselt keskkonda eralduvad, tuleks võimaluse korral kontrollida või vältida.

1.4 Üheks niisuguseks protsessiks on PAH-sisaldusega õlide kasutamine autorehvide, veoautode, mootorrataste, võidusõi-

duautode ja õhusõidukite puhul. Need õlid, mis moodustavad koguni 28 % protektorist, annavad rehvidele sellise esmatähtsa omaduse nagu haarduvus, mida karkassilt ei nõuta. Kui protektor ettenähtud viisil ei tööta või ei jää kasutamisel siduks, on ohustatud nii turvalisus kui töökindlus, millel võivad olla ilmsed tagajärjed sõidukijuhtide jaoks.

1.5 Tehniliselt peavad need õlid olema suutelised lahustama naturaalseid ja sünteetilisi kautšukeid ning teisi rehvides kasutatavaid materjale, olema vastupidavad ja stabiilsed ning jaotuma hästi, jäädes kummimustris seotuks, peavad toimima erinevate temperatuuride ja erineva niiskuse korral ning nende tootmine ja kasutamine peab olema ohutu. Kõnealused õlid peavad samuti olema kättesaadavad suurtes kogustes ning olema toodetud ülemaailmselt kokku lepitud näitajate kohaselt, mitmete konkureerivate tarnijate poolt, madalama hinnaga kui kautšuk, vähendamaks rehvide üldmaksumust.

1.6 Loetletud nõuetele vastavaid eriti aromaatsed õlisid on juhtivad õlitootjad tavapäraselt pakkunud destillaadi aromaatsete ekstraktide nimetuse all (DAE). Nõutud lahustav võime sõltub õlide aromaatsusest tervikuna, mis omakorda sõltub polütsükliliste aromaatsete süsivesinike olulisest sisaldusest. Kuna rehvi protektor maha kulub, tuleb eeldada, et need polütsüklilised aromaatsed süsivesinikud eralduvad keskkonda. Asjaolu, kas niisugune emissioon on teiste emissioonivormidega võrreldes oluline, on vaieldav. Samas on Euroopas toimumas üleminek teiste õlide kasutamisele ning seega tuleb antud küsimuses rahuldava järelduseni alles jõuda.

1.7 Tegemist on eriti olulise küsimusega, kuna polütsükliliste aromaatsete süsivesinike ülemaailmne pakkumine on järjest kahanemas, nüüd, kus rafineerimistehaste uuendused keskenduvad kõrgema kontsentratsiooniga täielikult hüdrogeenitud (st vähearomaatsete ning vähendatud lahustuvusvõimega) toodete ja "puhaste" mootor- ja muude kütuste tootmisele.

1.8 Arvestades seda, et igal aastal toodetakse Euroopas ligikaudu 300 miljonit rehvi ning rehvitööstuse ülemaailmne turg rehvitööstuse tarbeks mõeldud täiteõlide ja töötlemisõlide osas on peaaegu 1 miljon tonni, on selle eesmärgi saavutamise majanduslikult efektiivsel viisil ning madala või vastuvõetava maksumuse juures turvalisust ja kõrget töökindlust säilitades, tõeliseks väljakutseks nii õlitarnijatele, rehvitootjatele kui seadusandjatele.

1.9 Siiani on välja pakutud kahte liiki mittekantserogeenseid õlisid, mis nõuavad õlitarnijalt erineval määral investeringuid ning rehvitootjalt muudatusi toodangu valmistamisel. Neid teatakse vastavalt kergete eralduslahustitena (MES — *mild extraction solvates*) ja töödeldud destillaadi aromaatses ekstraktina (TDAE). Väljaspool Euroopat olevad tarnijad võivad töötada välja teisi õlisid.

1.10 Niivõrd kui seda on võimalik kindlaks teha (kuna üksikasjad ei ole äärmiselt konkrentsihedral rehviturul avalikult kättesaadavad), on mõningane asendamine juba toimunud – näiteks talverehvide ja veoautorehvide osas, mille puhul on protektori tõmme märjal pinnal vähemtähtis. Siiski ollakse üldjuhul nõus, et ümberkorraldused omadustelt nõudlikumate suvekummide tootmises, rääkimata võidusõiduautode ja õhusõidukite rehvide tootmisest, võtab palju enam aega. Lisaks eelnevalt mainitud DAE kättesaadavuse piirangutele jäävad MES ja TDAE tootmisvõimsused napiks.

1.11 Jõudmaks soovitud muutuste õigeaegse elluviimiseni kooskõlas EL seadusandlusega nii konkrentsi kui tervise ja ohutuse osas, on tööstussektorite (CONCAWE, IISRP ja BLIC) esindajad teinud koostööd komisjoni ja teiste seadusandlike organitega, et jõuda kokkuleppele sobiva tootmiskontseptsiooni ja õigusliku raamistiku suhtes. Praeguseeni on lahendamata testide küsimus, selgitamiseks välja, milliseid õlisid lubada Euroopa turule, samuti demonstreerimaks, et turule toodud, nii ELs kui ka väljaspool seda toodetud rehvides kasutatakse õlisid, mille polütsükliiliste aromaatsete süsivesinike sisaldus on lubatult madal.

2. Komisjoni ettepaneku kokkuvõte

2.1 2003. a juulis tegi komisjon ettepaneku seoses raskemetallide ja polütsükliiliste aromaatsete süsivesinike üldpiirangutega välisõhus. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee esitas oma arvamuse selle esimese ettepaneku kohta 2004. a veebruaris. Käesolev ettepanek, mis avaldati samuti 2004. a veebruaris, seab eesmärgiks siseturu loomise lõpuleviimise ning samuti inimeste tervise ja keskkonna kaitse tugevdamise, lisades direktiivi nr 76/769/EMÜ lisse 1 teatavad polütsükliilised aromaatsed süsivesinikud. Nimekirja kantavad polütsükliilised

aromaatsed süsivesinikud ei ole suure tootmismahuga ained ning ei ole varasemalt esinenud üheski olemasolevate ainete hindamiseks mõeldud neljast erinimekirjast. Asjaomase ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni protokollis ja konventsioonis käsitletakse neid siiski püsivate orgaaniliste saasteainete (POP) hulka kuuluva rühmana.

2.2 Üks kindel polütsükliiline aromaatsed süsivesinik, benso(a)pireen (BaP, CASi nr 50-32-8) liigitatakse direktiivi 67/548/EMÜ raames 2. kategoorias kantserogeenseks, mutageenseks ja reproduktiivset võimet kahjustavaks, mille suhtes tehakse ettepanek, võtta see teiste polütsükliiliste aromaatsete süsivesinike suhtes kvalitatiivseks ja kvantitatiivseks tähistajaks.

2.3 Täiteõlisid ei tohi turule viia ja rehvide tootmises kasutada, kui need sisaldavad enam kui 1mg/kg BaP või rohkem kui 10mg/kg kõigist loetletud polütsükliiliste aromaatsete süsivesinike koguhulgast.

2.4 Komisjon tunnistab, et mitmed tehnilised küsimused on vaja veel lahendada ning seega on direktiivi üldise rakendamise kuupäevaks määratud 1. jaanuar 2009. Võidusõiduautode rehvide kohta kohaldataks direktiivi alates 1. jaanuarist 2012 ning õhusõidukite rehvide kohta veel määratlemata kuupäeval tulevikus. Direktiivi jõustumist ei tohiks edasi lükata asjaomaste ühtlustatud katsemeetodite puudumine PAH-sisalduse määramiseks täiteõlides ja rehvides, nt CEN või ISO.

2.5 Komisjon annab teada, et on konsulteerinud toksilisuse, ökotoksilisuse ja keskkonna teaduskomiteega (CSTEE) polütsükliiliste aromaatsete süsivesinike tervistkahjustavat mõju puudutavate teaduslike avastuste osas.

2.6 Liikmesriikidel on käesoleva direktiivi elluviimiseks vajalik seaduste avaldamiseks aega üks aasta. Seda arvestatakse alates käesoleva ettepaneku jõustumise kuupäevast, pärast konsulteerimist Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteega vastavalt asutamislepingu artiklile 95 ning järgides kaasotsustamismenetlust Euroopa Parlamendiga.

3. Üldised märkused

3.1 Käesolev ettepanek, mis täiendab teisi polütsükliiliste aromaatsete süsivesinike kontrollmeetmeid, põhineb Saksamaa keskkonnaameti (UBV) poolt 18. märtsil 2003. a koostatud aruandel ning Rootsi Riikliku Kemikaalide Inspektsiooni (KEMI) 27. märtsil 2003 avaldatud aruandel rehviäärtmete väidetavatest mõjudest tervisele ja keskkonnale. CSTEE vaatas nimetatud aruanded läbi oma 40. plenaaristungil 12.–13. novembril, mis kajastub nimetatud istungil vastu võetud arvamuses.

3.2 Ülaltoodud põhjustel nõustus CSTEEd küsimusega, et polütsükliisi aromaatsed süsivesinikud kui rühma, tuleks käsitleda võimalike kantserogeenidena inimeste suhtes ning et polütsükliisi aromaatsed süsivesinikud eralduvad keskkonda rehvide kulumise tagajärjel. Samas toetas CSTEEd vaid osaliselt BaP kasutamist teiste polütsükliisi aromaatsete süsivesinike kvalitatiivse ja kvantitatiivse markerina ning seadis tugeva kahtluse alla kõnealuste ainete emissiooni üldise mõju.

3.3 Kokkuvõttes moodustab polütsükliisi aromaatsete süsivesinike emissioon rehvide kulumisel vähem kui 2 % nende kokkupuutest inimestega, millest ülejäänud 98+ % moodustavad punktis 1.1 nimetatud allikad. Seda kinnitavad Maailma Tervishoiuorganisatsiooni korduvad hinnangud, mille kohaselt on õhusaaste ning sellega seotud haiguste, k.a vähi peamiseks põhjusteks suitsetamine ning puidu ja kivisöe põletamine eluasemete kütmiseks ja toidu valmistamiseks. Sellega seoses järeldas CSTEEd, et "polütsükliisi aromaatsete süsivesinike määra piiramine rehvides ei avalda märkimisväärset mõju polütsükliisi aromaatsete süsivesinike kontsentratsioonile välisõhus ja ladestustes".

3.4 Sellest tulenevalt ei ole antud juhul eriti õigustatud väide, et direktiiv "on tulemuslik, pakkudes ulatuslikumat kaitsset inimeste tervisele ja keskkonnale". Täiteõlid on juba märgistatud ning neid on võimalik töökeskkonnas ohutult käidelda kooskõlas ohtlike ainete seadustega. Seega ei avalda ettepanek vähimatki positiivset mõju töökeskkonnale ja kasu keskkonnale üldiselt on minimaalne.

3.5 Samuti tuleks märkida, et nimetatud ettepanek nõukogu direktiivi nr 76/769/EMÜ kahekümne kuuenda muudatusena ning katsena piirata looduslikult esineva kroom VI sisaldust tsemendis, mille kohta Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee esitas arvamuse 2003. aasta märtsis, venitab direktiivi rakendusala selle kavandatud piirideni või isegi kaugemale. Polütsükliisi aromaatsed süsivesinikud ei toodeta ega lasta käibele tahtlikult. See on kajastatud õigesti lisas – mis seab piiranguid polütsükliisi aromaatsed süsivesinikud sisaldavatele toodetele suhtes –, kuid mitte pealkirjas, mis tuleks seega ära muuta.

3.6 Pealkiri ja tekst on samuti segadusttekitavad, viidates "teatavatele polütsükliisi aromaatsetele süsivesinikele kui spetsiifilisele ning omaette rühmale". Arvestades CSTEEd tähelepanekuid selle kohta, et polütsükliisi aromaatsed süsivesinikud on väga vähesel määral iseloomustatud ning neist veelgi vähemate puhul tõestatud nende võimalikku mittekantserogeenust, tuleb järeldada, et kogu ainerühm kujutab endast ohtusid nende kokkupuutel inimestega. Seega peaks piirangud turustamisele ja kasutamisele kehtima "kõrge PAH-kontsentratsiooniga õlide

suhtes, mida kasutatakse rehvide tootmisel ning niisuguseid õlisid sisaldavate rehvide suhtes".

3.7 Arvestades ülaltoodud ning selle kattuvust varasema komisjoni ettepanekuga seoses raskemetallide ja polütsükliisi aromaatsete süsivesinike sisaldusega välisõhus, on väidetud, et nimetatud direktiiv on kasutu ning tuleks tagasi võtta. Turg on killustunud ning eelnevalt kasutusel olnud toote asendamiseks on vaja vähemalt kahte toodet. Tootmisvõimsused ei rahulda kaugeltki nõudlust. Lisaks tekitab muret asendusainete ohutus; kui madala PAH-sisaldusega õlide abil valmistatud protektorid ei osutu töökindlaks, asenduvad ettevaatusabinõusid õigustavad hüpooteetilised surmajuhtumid reaalsega.

3.8 EMSK mõistab nimetatud mureküsimusi, kuid rõhutab, et direktiiviga peab edasi minema tihedas koostöös asjassepuutuvate tööstusettevõtete, saavutamaks edukat üleminekut madala PAH-sisaldusega täiteõlide ülemaailmsele kasutusele rehvide tootmisel. Need uued õlid peavad kindlasti täitma samu efektiivsusnorme kõigis ohutusega seotud aspektides. Seega on käesoleva ettepaneku piisavaks ning asjakohaseks ajendiks tõhusa, konkureeriva ning usaldusväärse siseturu loomine Euroopas taoliste uute toodete osas.

3.9 Ajastuse seisukohalt on määravaks jõuda kokkuleppele kasutuseks lubatavate õlide määramiseks kasutatavate testide suhtes. Direktiivi lisas soovitatakse üksikute polütsükliisi aromaatsete süsivesinike olemasolu tuvastamiseks testimist. See ei ole pidevate suuremahuliste rafineerimisprotsesside puhul aga võimalik, kuna üksikute fraktsioonide keemilised koostisosad varieeruvad siin vastavalt töödeldavale toornaftale. Teised testid nagu Naftainstituudi poolt pakutav IP-346 (mis kontrollib üldist PAH-sisaldust, mõõtes kolme- kuni seitsmemeemendilise PAH-ühendi kogust, mida ekstraheeritakse dimetüülsulfoksiidi (DMSO) abil) on aktsepteeritava kantserogeenuse mõõtmise meetodina õlitööstustes juba kasutusel, kooskõlas direktiiviga nr 67/548/EMÜ. CONCAWE poolt läbi viidud uuringud õlitööstuse kohta toetavad CSTEEd arvamust, et BaP mõõtmine üksinda annab puuduliku korrelatsiooni üldise võimaliku kantserogeenuse suhtes. Seega soovitatakse erinevate täiteõlide kindlaksmääramise ja katsetamise puhul tungivalt kasutada IP-346 testi.

3.10 Kaitsmaks Euroopa rehvitööstust ja keskkonda, juhul kui taolised kasutegurid eksisteerivad, peab imporditud rehvides kasutatavate õlide kindlaksmääramiseks olema samalaadne test. Rahvusvahelise Standardiorganisatsiooni poolt välja töötatud standardieelnõuga (ISO TC 45/SC 3 N, 29. oktoobrist 2003) tehakse ettepanek kautšukiühendites kasutatavate õlilike kindlaksmääramiseks kasutatava katsemeetodi kohta, selle ülevaatamiseks ja kommenteerimiseks. Nimetatud töö suhtes tuleks jõuda rahuldava järelduseni enne direktiivi rakendamist.

3.11 Ülaltoodud arvesse võttes peaks olema võimalik leida lahendus kõnealustele tarnepiirangutele, eeskätt seoses TDAE-ga, mis nõuab suuremaid investeeringuid kui MES. Samas võtab see kõik aega, ning praegune nõue muutuste elluviimiseks kõigi üldkasutatavate rehvide osas 1. jaanuariks 2009 näib olevat äärmiselt ebarealistlik. Arvestades seda, et nimetatud ettepanekus esitatud kasutegurid on arvatavalt minimaalsed ning uuesti väljatöötatavate toodete ebaõnnestumisega kaasnevad kulutused ja ohud on märkimisväärsed, teeb EESC ettepaneku esialgse tähtpäeva edasilükkamiseks 12 kuu võrra — 1. jaanuarini 2010. Isegi see nõuab olulisi läbirääkimisi erinevate konkureerivate huvirühmade vahel. Komisjon jätkab võtmerolli etendamist protsessi lihtsustamisel EL õiguse piires, jõudmaks protsessiga viimaks lõpliku õnnestunud lahenduseni.

4. Konkreetsete tähelepanekud

4.1 Arvestades eeltoodud peaks kõnealuse ettepaneku pealkiri ning selle järgnev sõnastus olema vastavuses üldeesmärgiga viia sisse turustamise ja kasutamise piirangud seoses "suure PAH-sisaldusega õlide kasutamisega rehvide tootmisel ning niisuguseid õlisid sisaldavate rehvide kasutamisega".

4.2 See peaks kajastuma lisa seoses piirangutega rehvide tootmisel kasutatavate õlide turustamise ja kasutamise korral enama kui 3 %-lise DMSO kasutamisel IP-346 testi puhul ning tuleks seega liigitada kantserogeenseks vastavalt direktiivile nr 67/548/EMÜ. Kõik viited BaP-le kui markerainele ning viited ülejäänud üksikutele polütsükliilistele aromaatsetele süsivesinikele tuleks kustutada.

4.3 Kautsükiühendites ning eeskätt rehvides sisalduvate õlide iseloomustamiseks tuleks välja töötada rahvusvaheline standardne testimismeetod ning kaasata see kõnealusesse direktiivi.

4.4 Kummi- ja rehvitööstustele tuleks anda piisavalt aega lõpetamiseks käimasolevad muudatused toodete valmistamisel ning õlitööstusele selleks, et teha investeeringuid ning olla valmis tarnima nõutavaid tooraineid. Käesolevaga ollakse seisukohal, et kõik osapooled võiksid nimetatud nõuded täita 1. jaanuariks 2010 ning nimetatud kuupäev tuleks seega määrata ettepaneku esialgseks tähtpäevaks. Erandid võidusõidautode ja õhusõidukite rehvide ning muude nõudlike kasutusotstarvete osas tuleks huvirühmadega kokku leppida; ülaltoodud arvestades on raske näha nimetatud muudatustega kaasnevat mõõdetavat kasu, samal ajal kui tegutsemata jätmise riskid on ilmselged.

Brüssel, 27. oktoober 2004

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND
